

Силабус дисципліни «Філософія»

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 123 · КОМП'ЮТЕРНА ІНЖЕНЕРІЯ · БАКАЛАВР

120

Годин загальний обсяг дисципліни

4

Кредити ЄКТС відповідно до
стандарту

4

Змістовних модулів курсу

Загальна інформація про дисципліну

Ідентифікація

Назва: Філософія

Спеціальність: 123 Комп'ютерна інженерія

Ступінь: Бакалавр

Обсяг: 120 годин / 4 кредити ЄКТС

Модулів: 4 змістовних блоки курсу

Мета дисципліни

Дисципліна «Філософія» формує у студентів спеціальності «Комп'ютерна інженерія» цілісний світогляд, здатність до критичного мислення та раціонального аналізу складних проблем. Курс спрямований на розвиток уміння осмислювати фундаментальні питання буття, пізнання, цінностей та суспільного устрою; розуміти зв'язок між філософськими ідеями і розвитком науки та технологій. Особлива увага приділяється формуванню етичної та соціальної відповідальності майбутніх ІТ-фахівців в умовах цифрової трансформації суспільства.

Форми навчання

- Лекції — 30 годин
- Практичні заняття — 30 годин
- Самостійна робота — 60 годин

Компетентності та результати навчання

Загальні компетентності

Здатність до аналізу, синтезу та критичного оцінювання інформації у філософському та науковому контексті: виявлення суттєвих аргументів, порівняння альтернативних концепцій, формування обґрунтованих висновків і висловлення власної позиції. Уміння самостійно навчатися, планувати роботу та організовувати виконання завдань у визначені строки, зокрема під час підготовки рефератів, есе та аналітичних матеріалів.

Здатність до усної та письмової академічної комунікації: чітко формулювати філософські поняття, аргументовано відповідати на запитання, оформлювати звіти й аналітичні матеріали. Відповідальність, ініціативність, дисциплінованість та готовність працювати в команді під час групового аналізу філософських проблем та дискусій.

- Аналізувати навчальну та наукову філософську літературу
- Виділяти головне та узагальнювати результати досліджень
- Планувати власну діяльність і дотримуватися дедлайнів
- Коректно спілкуватися з викладачами та одногрупниками
- Брати участь у командній роботі та розподіляти обов'язки

Фахові компетентності

Розуміння сутності та закономірностей розвитку філософської думки, її місця у світовій та вітчизняній культурній традиції. Знання ключових філософських напрямів, шкіл і мислителів від античності до сучасності, вміння аналізувати їх у контексті розвитку науки, техніки та інформаційного суспільства.

Здатність застосовувати методи філософського аналізу для розуміння сучасних суспільних, технологічних та етичних проблем, зокрема в галузі штучного інтелекту, цифрової етики, відповідальних інновацій та місця людини в технологічно трансформованому світі.

- Характеризувати основні етапи розвитку філософської думки
- Аналізувати онтологічні, гносеологічні та аксіологічні проблеми
- Оцінювати роль особистості у філософії та науці
- Орієнтуватися в першоджерелах та філософській літературі
- Пояснювати вплив філософських ідей на розвиток технологій

Результати навчання

Після успішного завершення курсу студент повинен демонструвати такі результати навчання:

1

Знання та розуміння

Пояснювати сутність ключових філософських категорій та явищ: буття, свідомість, пізнання, істина, цінність, суспільство, людина, свобода, відповідальність. Характеризувати основні етапи розвитку філософської думки від античності до сучасності та їх зв'язок з розвитком науки і техніки.

2

Аналіз та оцінювання

Аналізувати філософські аргументи, виявляти логічні суперечності та закономірності у розвитку ідей. Оцінювати роль видатних мислителів у світовій та вітчизняній філософській традиції, порівнювати різні підходи до вирішення фундаментальних проблем.

3

Застосування знань

Застосовувати методи філософського аналізу для осмислення сучасних технологічних та етичних викликів: штучний інтелект, цифрова приватність, відповідальні інновації. Використовувати наукові джерела для підготовки обґрунтованих висновків та аналітичних матеріалів.

4

Комунікація та рефлексія

Аргументовано викладати власну позицію щодо дискусійних питань філософії, науки та технологій. Формувати критичне мислення, ціннісну свідомість і відповідальне ставлення до власної фахової діяльності в умовах цифрового суспільства.

Модуль 1. Філософія як наука. Онтологія та гносеологія

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1

Тема 1.1

Філософія: предмет, методи, функції. Поняття філософії та її місце серед наук. Світогляд, його структура та історичні типи: міф, релігія, філософія. Основне питання філософії. Функції філософії в суспільстві та у розвитку науки і техніки. Специфіка філософського знання.

Тема 1.2

Онтологія: вчення про буття. Поняття буття та його основні форми. Матерія, рух, простір, час. Основні онтологічні концепції: матеріалізм, ідеалізм, дуалізм. Діалектика як вчення про розвиток. Проблема існування в сучасній філософії.

Тема 1.3

Гносеологія: теорія пізнання. Сутність і структура пізнання. Чуттєве та раціональне пізнання. Поняття істини та її критерії. Наукове пізнання: рівні, методи, форми. Особливості наукового методу в технічних дисциплінах та інформатиці.

Тема 1.4

Логіка та методологія наукового дослідження. Поняття та судження. Умовиводи та їх види. Основні закони логіки. Методологія наукових досліджень: аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, моделювання. Застосування у програмуванні та алгоритмізації.

Модуль 2. Історія філософії: від античності до Нового часу

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2

Тема 2.1

Антична та середньовічна філософія.

Досократики та перші філософські школи. Сократ, Платон, Аристотель. Елліністична філософія: стоїцизм, епікуреїзм, скептицизм. Філософія Середньовіччя: патристика та схоластика. Фома Аквінський.

Тема 2.2

Філософія Відродження та Нового часу. Гуманізм та антропоцентризм Ренесансу. Емпіризм Ф. Бекона та раціоналізм Р. Декарта. Філософія Просвітництва: Локк, Гоббс, Руссо, Вольтер. Наукова революція та зміна картини світу. Зв'язок з розвитком природничих наук.

Тема 2.3

Класична німецька філософія.

Критична філософія І. Канта: пізнання і межі розуму, етика обов'язку. Ідеалізм Г.В.Ф. Гегеля: діалектика та система. Матеріалізм К. Маркса: суспільство та відчуження. Вплив класичної філософії на розвиток науки і техніки.

Модуль 3. Сучасна світова та українська філософія

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3

Тема 3.1

Основні напрями філософії XX–XXI ст.

Феноменологія Е. Гуссерля.

Екзистенціалізм: Гайдеггер, Сартр,

Камю. Аналітична філософія та

філософія мови. Постмодернізм і

постструктуралізм. Прагматизм.

Сучасна філософія науки і техніки.

Тема 3.2

Українська філософська традиція.

Витоки та особливості української

філософської думки. Філософія Г.С.

Сковороди: пізнання, людина, щастя.

Києво-Могилянська академія та її роль

у розвитку освіти. Українська філософія

XIX–XX ст. Сучасний стан та

перспективи розвитку.

Тема 3.3

Філософія науки та технологій.

Природа наукового знання: позитивізм,

постпозитивізм (К. Поппер, Т. Кун, І.

Лакатос). Технологічний детермінізм та

його критика. Етика науки і

відповідальність вченого. Роль

технологій у сучасному суспільстві та

проблема технократизму.

Модуль 4. Соціальна філософія, антропологія та аксіологія

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 4

Тема 4.1

Філософська антропологія. Поняття людини у філософії: сутність, природа, призначення. Людина біологічна та соціальна. Свідомість, особистість, ідентичність. Свобода та відповідальність. Сенс життя і смерть як філософські проблеми. Людина в епоху технологій.

Тема 4.2

Соціальна філософія. Суспільство як система. Цивілізація та культура. Держава, право, громадянське суспільство. Глобалізація та її наслідки. Інформаційне суспільство: теорії та реалії. Роль IT-сектору у трансформації соціальних відносин та демократії.

Тема 4.3

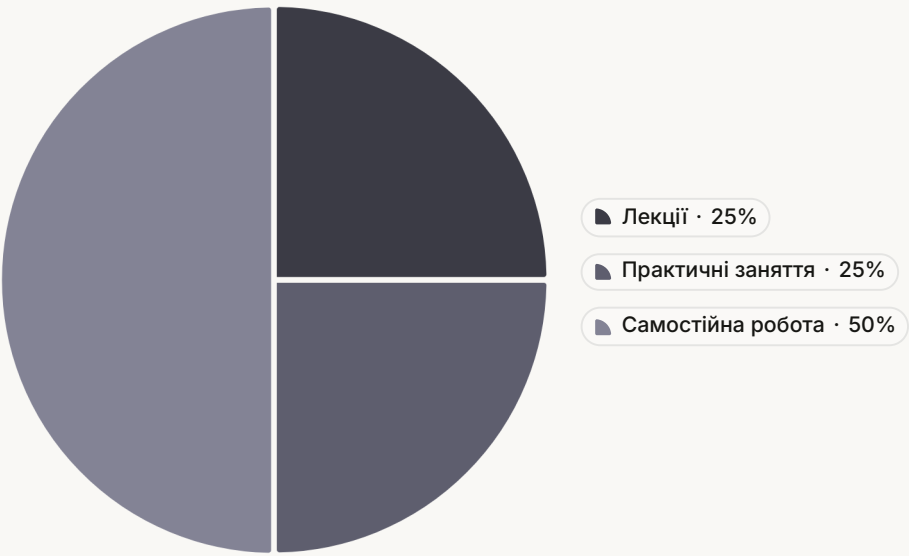
Аксіологія та етика. Природа цінностей та їх класифікація. Моральні цінності та етичні системи. Прикладна етика: біоетика, екологічна етика, цифрова етика. Проблеми штучного інтелекту та роботетики. Відповідальність інженера та IT-фахівця.

Тема 4.4

Філософія майбутнього та трансгуманізм. Концепції майбутнього суспільства. Трансгуманізм і постгуманізм: можливості та ризики. Штучний інтелект і проблема свідомості машини. Сингулярність та її філософські виміри. Відповідальні інновації та сталий розвиток.

Розподіл навчального часу — 120 годин

Модуль	Тема	Лекції (год.)	Практичні (год.)	Самостійна робота (год.)
Модуль 1	Тема 1.1 — Філософія: предмет, методи, функції	2	2	4
	Тема 1.2 — Онтологія: вчення про буття	2	2	4
	Тема 1.3 — Гносеологія: теорія пізнання	2	2	4
	Тема 1.4 — Логіка та методологія наукового дослідження	2	2	4
Модуль 2	Тема 2.1 — Антична та середньовічна філософія	2	2	4
	Тема 2.2 — Філософія Відродження та Нового часу	2	2	4
	Тема 2.3 — Класична німецька філософія	4	4	8
Модуль 3	Тема 3.1 — Основні напрями філософії XX–XXI ст.	4	4	8
	Тема 3.2 — Українська філософська традиція	2	2	4
	Тема 3.3 — Філософія науки та технологій	2	2	4
Модуль 4	Тема 4.1 — Філософська антропологія	2	2	4
	Тема 4.2 — Соціальна філософія	2	2	4
	Тема 4.3 — Аксиологія та етика	2	2	4
	Тема 4.4 — Філософія майбутнього та трансгуманізм	2	2	4
Разом		30	30	60

Структура навчального часу

Загальний обсяг — **120 годин (4 кредити ЄКТС)** — розподілено між трьома формами роботи для забезпечення балансу між теорією та практикою.

- **Лекції (30 год. — 25%):** подача ключового теоретичного матеріалу
- **Практичні (30 год. — 25%):** відпрацювання навичок, аналіз джерел, дискусії
- **Самостійна робота (60 год. — 50%):** поглиблене вивчення, підготовка завдань

📌 Самостійна робота становить **50% обсягу дисципліни** — студенти навчаються працювати з філософськими першоджерелами самостійно.

Самостійна робота студентів та методи викладання

Форми самостійної роботи

Опрацювання літератури

Поглиблене вивчення теоретичного матеріалу за підручниками з філософії, науковими статтями у фахових виданнях. Конспектування ключових положень, порівняння підходів різних філософських шкіл до осмислення фундаментальних проблем буття та пізнання.

Індивідуальні завдання

Виконання аналітичних завдань щодо порівняльного аналізу філософських концепцій, підготовка есе, аналітичних записок, міні-досліджень з актуальних питань філософії науки, технологій та цифрової етики. Уміння застосовувати теорію на практиці та обґрунтовувати висновки.

Робота з інформаційними ресурсами

Опрацювання офіційних ресурсів: Інститут філософії НАН України (philosophy.nas.gov.ua), Національна бібліотека України (nbuv.gov.ua), журнал «Філософська думка» (dumka.philosophy.ua). Аналіз наукових текстів та першоджерел.

Підготовка до занять

Підготовка до практичних занять шляхом опрацювання першоджерел та філософських текстів; повторення теоретичного матеріалу; підготовка до тестувань через вивчення ключових термінів і визначень; систематизація знань перед контрольними роботами.

Методи викладання

→ Лекції

Системне подання теоретичного матеріалу з використанням наочних схем, таблиць і прикладів із першоджерел; студенти ведуть конспекти та задають уточнювальні запитання.

→ Кейс-стаді

Аналіз реальних ситуацій крізь призму філософських концепцій; студенти виявляють проблему, пропонують інтерпретації та обґрунтовують висновки на основі теоретичних знань.

→ Дискусії

Обговорення дискусійних питань філософії, науки та технологій; розвиток критичного мислення, аргументації та вміння відстоювати власну позицію.

→ Робота з першоджерелами

Опрацювання філософських текстів, трактатів, наукових статей; формування навичок роботи з оригінальними текстами та їх критичного аналізу.

→ Самостійне дослідження

Підготовка аналітичних есе, рефератів і презентацій за обраною темою; розвиток навичок самостійного пошуку та систематизації філософської інформації.

Форми контролю знань

1

Поточний контроль

Завдання: аналітичні та тестові вправи за темами змістовного модуля.

Оцінюються регулярність виконання завдань, якість відповідей і рівень засвоєння матеріалу. Поточний контроль формує накопичувальну оцінку протягом семестру. Включає усні опитування, письмові відповіді на запитання, аналіз філософських текстів та участь у дискусіях.

2

Проміжний контроль

Самостійна робота — комплексне ситуаційне завдання або есе, які охоплюють теми змістовних модулів (теоретичні питання, аналіз першоджерел, порівняльна характеристика філософських концепцій). Оцінюються повнота відповіді, логічність аналізу та обґрунтованість висновків. Проводиться після кожного змістовного модуля.

3

Підсумковий контроль

Іспит відповідно до навчального плану. Форма проведення — тестування та письмові відповіді на питання. Підсумкова оцінка враховує результати поточного, проміжного та підсумкового контролю відповідно до встановленої шкали оцінювання: 100-бальна система з переведенням у національну шкалу та ЄКТС (A, B, C, D, E, FX, F).

- ❏ Усі методи контролю спрямовані на формування компетентностей, передбачених освітньо-професійною програмою спеціальності 123 «Комп'ютерна інженерія».

Рекомендована література та ресурси

Навчальна та наукова література (2022–2024)

1. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Філософія: підручник. — 4-те вид., переробл. — Харків : Право, 2023. — 424 с.
2. Данильян О. Г., Дзьобань О. П., Калиновський Ю. Ю. Філософія: навч.-метод. посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. — Харків : Право, 2024. — 36 с.
3. Данильян О. Г., Дзьобань О. П., Калиновський Ю. Ю. Філософія: навч.-метод. посібник. — Харків : НЮУ ім. Ярослава Мудрого, 2022. — 40 с.
4. Бліхар В. С., Цимбалюк М. М., Гайворонюк Н. В. та ін. Філософія: підручник. — 2-ге вид., перероб. та доп. — Ужгород : Вид-во УжНУ «Говерла», 2022. — 440 с.
5. Лозовой В. О., Требін М. П., Горlach М. І. та ін. Основи філософських знань. Філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство: підручник. — Київ : Алерта, 2023. — 640 с.
6. Ільїн В. В., Ситницький М. В., Жилінська О. І. Філософія: навч. посібник. — Київ : ВПЦ «Київський університет», 2022. — 415 с.
7. Петрушенко В. Л. Філософія: курс лекцій для технічних спеціальностей. — Львів : Магнолія 2006, 2023. — 506 с.
8. Рябініна О. В., Юрченко Л. І. (ред.) Філософія для технічних спеціальностей: навч. посіб. — Харків : Видавництво Іванченка І. С., 2022. — 320 с.
9. Симоненко С. М., Сулим О. В., Шмиголь М. Ф. та ін. Практикум з дисципліни «Філософія» для студентів технічних спеціальностей. — Запоріжжя : ЗНУ, 2023. — 184 с.
10. Журнал «Філософська думка» (НАН України). — 2022–2024. — Видання Інституту філософії НАН України.

Офіційні інтернет-ресурси

1. Інститут філософії НАН України. — URL: <https://philosophy.nas.gov.ua/>
2. Журнал «Філософська думка» (електронне видання). — URL: <https://dumka.philosophy.ua/>
3. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. — URL: <https://nbuv.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Верховної Ради України (законодавство про освіту). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
5. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. — URL: <https://www.kmu.gov.ua/>
6. Київський національний університет ім. Тараса Шевченка, кафедра філософії. — URL: <https://dphs.univ.kiev.ua/>
7. Журнал «Мультиверсум. Філософський альманах». — URL: <https://multiversum.in.ua/>
8. Наукова електронна бібліотека «eLibrary». — URL: <https://www.elibrary.com.ua/>

Рекомендована література охоплює видання **2022–2024 років** українських авторів відповідно до вимог актуальності навчально-методичного забезпечення.